

שבעה ספרי תורה

וַיְהִי בְּנִסְעֵ הָאָרֶץ וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה קוֹמָה ה' וַיַּצֵּנוּ אֵיבֵיךָ וַיִּנְסוּ מִשְׁנֵאֵיךָ מִפְּנֵיךָ: וּבְנִחָה יֹאמֶר שׁוֹבָה ה' רַבּוֹת אֲלֵפֵי יִשְׂרָאֵל: (במדבר י לה-לו).¹

מסכת שבת דף קטו ע"ב, קטז ע"א – מחלוקת רבי ורשב"ג

תנו רבנן: "ויהי בנסוע הארון ויאמר משה" (במדבר י לה) - פרשה זו עשה לה הקב"ה סימניות מלמעלה ולמטה,² לומר שאין זה מקומה.³ רבי אומר: לא מן השם הוא זה,⁴ אלא מפני שספר חשוב הוא בפני עצמו. כמאן אזלא הא דאמר רבי שמואל בר נחמן אמר רבי יונתן: "חצבה עמודיה שבעה" (משלי ט א) - אלו שבעה ספרי תורה? כמאן - כרבי.⁵ מאן תנא דפליג עליה דרבי - רבן שמעון בן גמליאל הוא, דתניא: "רבן שמעון בן גמליאל אומר: עתידה פרשה זו שתיעקר מכאן ותכתב במקומה. ולמה כתבה כאן - כדי להפסיק בין פורענות ראשונה לפורענות שנייה" ...⁶ והיכן מקומה? - אמר רב אשי: בדגלים.⁷

ספרי במדבר פסקא פד – חציצה בין הר סיני והמתאוננים

"ויהי בנסוע הארון" - נקוד עליו מלמעלה ומלמטה, מפני שלא היה זה מקומו.⁸ רבי אומר: מפני שהוא ספר בעצמו.⁹ מיכן אמרו: ספר שנמחק ונשתייר בו שמונים וחמש אותיות כפרשת ויהי בנסוע הארון, מטמא את הידיים.¹⁰ ר' שמעון: אומר נקוד עליו מלמעלה ומלמטה מפני שלא היה זה מקומו. ומה היה ראוי לכתב תחתיו? "ויהי העם כמתאוננים".¹¹

¹ כבר דרשנו על מסעות הארון בפרשת בהעלותך בדברינו ["ויהי בנסוע הארון, גלגוליו של ארון הברית"](#) ועוד. ראו גם ["תחנתו האחרונה של הארון, על פי ה' יחנו ועל פי ה' יסעו"](#) בפרשה זו, וכן ["שני ארונות היו בפרשת עקב"](#). מה עוד ניתן לדרוש על "פרשה קטנה" זו?

² ובאבות דרבי נתן נוסח א פרק לד: "שני סמניות אמורות בתורה בפרשה קטנה. ואילו היא פרשה קטנה? ויהי בנסוע הארון". שני הסימניות הן שתי אות נ"ן הפוכה גדולה שנכתבות בספר התורה לפני ואחרי שני פסוקים אלה. "נר"ן הפוכין שהן דומין ל"ף ולר"ש" (פסיקתא זוטרא לקח טוב) במדבר פרשת בהעלותך דף ק עמוד א).

³ זו שיטת רבן שמעון בן גמליאל שמוסברת בהרחבה להלן.

⁴ ביטוי מצוי בלשון חכמים שפירושו: לא זו הסיבה (או לא זה הפסוק הנכון).

⁵ רבי מייצג שיטה שבמקור היו שבעה ספרי תורה, לא חמישה ועל כך ברצוננו להתעכב הפעם. תשאל כל ילד: חמישה מי יודע? ויענה לך: חמישה חומשי תורה. אבל רבי יהודה הנשיא וממשיכי שיטתו שנראה להלן, לא יכלו לשיר פיוט זה בליל הסדר על הסדר הזה, והיו צריכים למצוא חמישה אחרים (מישהו מוכן לסייע להם?). מאידך, על המספר שבע הייתה תחרות גדולה בין ספרי התורה וימי שבתא ושביעות העומר וימי הפסח ושנות שמיטה ועוד ועוד. אולי "תחרות" זו מסבירה את הרעיון של שבעה ספרי תורה, שבדומה לדברים אחרים מיוסד על המספר הטיפולוגי.⁷

⁶ והגמרא מסבירה בקטע שהמטנו שהפורענות שנייה היא "ויהי העם כמתאוננים", והראשונה – "ויסעו מהר ה'" - שסרו מאחרי ה'. השנייה, ברורה מהמקרא עצמו וכבר הרחבנו לדון עליה בדברינו ["המתאוננים"](#) בשבת זו; ואילו לגבי הראשונה התקשו המפרשים. רמב"ן מציע, על בסיס המדרש, שמיהרו לברוח מהר סיני: "כתינוק הבורח מבית הספר. אמרו: שמא ירבה ויתן לנו מצות ... שהיה מחשבתם להסיע עצמן משם מפני שהוא הר ה'". על נושא זה הרחבנו בדברינו ["ויהי בנסוע הארון"](#) בפרשה זו.

⁷ זו כאמור שיטת רבן שמעון בן גמליאל (אביו של רבי יהודה הנשיא!) שאין מדובר בספר נפרד, אלא ב"פרשה קטנה" (נראה להלן) היא פרשת "ויהי בנסוע הארון" שהובאה לכאן על מנת להפסיק בין פורענות לפורענות ומקומה הנכון הוא בדגלים. ואכן, יכולה הפרשה הקטנה שלנו להיכנס יפה במסע הדגלים. אם לא זה התמציתי שבפרשתנו (פרק י פסוקים יא-כח, אולי לפני פסוק כא), אז ודאי זה המורחב שבפרשת במדבר פרק ב. בין פסוק יז לפסוק יח. שם יכולה פרשתנו להיכנס בשופי.

⁸ "למעלה ולמטה" הכוונה היא לסימניות שיש לפני ואחרי הפרשה, כפי שהסברנו לעיל, ולא לניקוד מעל האותיות, עליו דרשנו בפרשת וישלח בדברינו ["פסוקים שיש עליהם ניקוד"](#) ובהם הפסוק "וישקהו" ב-["מפגש יעקב ועשו"](#). שם הבאנו מקומות נוספים בתורה בהם יש ניקוד מעל האותיות, ובכולם לא נמנה הפסוק שלנו. ראו מסכת סופרים פרק ו הלכה ג שם נמנים כל עשרה המקומות בהם יש ניקוד מעל האותיות בתורה. כאן מדובר בסימניות או כפי שנראה להלן שנקראות גם "שיפור".

⁹ אבל נראה שאי אפשר לקרוא בספר זה שהרי יש בו רק שני פסוקים וקיימא לן שאין קוראים לעולה פחות משלושה פסוקים (טור אורח חיים סימן קלז).

¹⁰ היינו ספר ששייך ל"ד" הספרים שגזרו עליהם טומאה על מנת שלא ישמרו בתוכם מזון. ראו מסכת ידים פרק ג משנה ה: "ספר שנמחק ונשתייר בו פ"ה אותיות כפרשת ויהי בנסוע הארון מטמא את הידיים. מגילה שכתוב בה פ"ה אותיות כפרשת ויהי בנסוע הארון מטמא את הידיים". אבל בתוספתא מסכת ידים פרק ב הלכה ג, יש הבדל בין מגילה (יריעה אחת של ספר תורה) ובין ספר שהוא מספר יריעות (מגילות) מחוברות: "ספר שבלה, אם יכול ללקט הימנו שמונים וחמשה אותיות כפרשת ויהי בנסוע הארון, מטמא את הידיים. מגילה שכתוב בה שמונים וחמש אותיות כפרשת ויהי בנסוע הארון - אין מטמא את הידיים. חבר לה יריעות אחרות - היא מטמא את הידיים והשאר אין מטמא את הידיים". וספר "ויהי בנסוע הארון", אם וכאשר נכתב, פשיטא שהיה מגילה אחת. עוד על כתיבת ספר תורה מיריעות, חומשים וקריאה בו, ראו מסכת גיטין דף ס עמוד א מחלוקת ר' יוחנן וריש לקיש אם התורה מגילות ניתנה או חתומה ניתנה, נושא ["עליו הרחבנו"](#) בפרשת משפטים. ולגבי להציל ספר תורה שנשתיירו בו שמונים וחמישה אותיות (או אפילו פחות מכך) מן הדליקה בשבת, ראו דיון במסכת שבת קטו הנ"ל.

¹¹ אנחנו מבקשים להתמקד בשיטת רבי, אבל שיטת רשב"ג אביו לא מניחה לנו. אם נוציא את פרשת ויהי בנסוע הארון ממקומה, תיווצר סמיכות פרשיות ברורה בין מסע העם: "ויסעו מהר ה' דרך שלושת ימים" (פרק י פסוק לג) ובין העם המתאוננים. ואז יבהר

ויקרא רבה יא ג פרשת שמיני – שבעה העמודים

"חֲכָמוֹת בְּנֵתָה בֵּיתָה חֲצֵבָה עֲמוּדֶיהָ שְׁבַעָה" (משלי ט א) ...¹² בר קפרא פתר המקראות בתורה: "חכמות בנתה ביתה" - זו תורה: "ה' קנני ראשית דרכו" (משלי ח כב).¹³ "חצבה עמודיה שבעה" - אלו שבעה ספרי תורה. ולא חמישה הם? בר קפרא עושה מראשו של "וידבר" עד "ויהי בנסוע הארון" אחד; מן "ויהי בנסוע הארון" עד "ובנתה יאמר" אחד; ועד סופו של הספר אחד, הרי שבעה.¹⁴

מסכת סופרים פרק ו הלכות א-ב – שיפור מלמעלה ומלמטה

הכותב צריך לעשות שיפור בפתיחה של ויהי בנסוע הארון, מלמעלן ומלמטן, שהוא ספר בפני עצמו, ויש אומרים שמקומו בנסיעת דגלים. הכותב צריך לעשות שיפור בפתיחה של ויהי העם כמתאוננים, מלמעלן ומלמטן, שהוא ספר בפני עצמו, ויש אומרים שמקומו בנסיעת דגלים.¹⁵

מדרש משלי (בובר) פרשה כו – היה ספר והוא נגנז

"ויהי בנסוע הארון" (במדבר י לה). בין למעלה בין למטה נקוד, רבי אמר: ספר היה בפני עצמו ונגנז.¹⁶

פירוש המשנה לרמב"ם מסכת ידים פרק ג משנה ה – אימוץ שיטת רבי¹⁷

כלל הוא אצלנו כי פרשת "ויהי בנסוע הארון", "ובנתה יאמר", שני הפסוקים יחד הם ספר בפני עצמו. אמרו: "חכמות נשים בנתה ביתה חצבה עמודיה שבעה" - אלו שבעה ספרי תורה, ונעשו שבעה כפי שאמרו שמתחילת

מה הייתה תלונתם, על מה התאוננו והתלוננו - על המסע המהיר "דרך שלושת ימים" לארץ ישראל (בדיוק מה שמשה אומר לפרעה)! הסתיים מעמד הר סיני, קבלנו את התורה, הגיעה השעה ללכת לארץ ישראל ולסגור את המעגל שלא הושלם בפרשת בשלח, מיד בצאת ישראל ממצרים: "ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים כי קרוב הוא וכו'". ראו בהמשך מדרש ספרי שם כיצד מתאר רשב"ג את המסע המזורז לארץ ישראל: "משל למה הדבר דומה? לבני אדם שאמרו למלך: הנראה שתגיע עמנו אצל מושל עכו. הגיע לעכו הלך לו לצור. הגיע לצור הלך לו לצידון. הגיע לצידון הלך לו לביירי. הגיע לביירי הלך לו לאנטוכיה. הגיע לאנטוכיה, התחילו בני אדם מתרעמים על המלך שנתלבטו על דרך זו. והמלך צריך להתרעם עליהם שבשבלם נתלבטו על דרך זו. כך הלכה שכניה בו ביום שלשים וששה מיל כדי שיכנסו ישראל לארץ. התחילו ישראל מתרעמים לפני המקום שנתלבטו על דרך זו, והמקום צריך להתרעם עליהם שבשבלם הלכה שכניה בו ביום שלשים וששה מילין כדי שיכנסו ישראל לארץ". מכאן הדרך ברורה לנפילה הגדולה בחטא המרגלים שבפרשה הבאה, שלח לך. באה פרשת ויהי בנסוע הארון וחוצצת ומרחיקה את המתאוננים מהמסע המהיר לארץ ישראל. פרשנים ומדרשים רבים מתחבטים בפשר חטא "המתאוננים" שאיננו מפורש בתורה (ואותו סקרנו כאמור בדברינו [המתאוננים](#) בשבת זו). לרשב"ג תשובה פשוטה לכך. בא רבי יהודה הנשיא, בנו של רשב"ג, וחוצץ עוד יותר. הוא יוצר מפרשת ויהי בנסוע הארון ספר בפני עצמו. אולי להרחיק עוד יותר.

¹² דרשות רבות מובאות שם במדרש הפותח את פרשת שמיני מי הם "עמודי השבעה", החל משבעת ימי בראשית, דרך שבעת ימי המילואים (פרשת שמיני!) וכלה בשבע השנים של גוג ומוגוג (אחרית הימים). ובמדרשים אחרים, גם שבעה האבות (האושפזין), שבעה רקיעים, שבע ארצות ועוד. ובתרבות הכללית: שבע מידות, שבע החכמות, שבעה יסודות החיים ועוד.

¹³ שהתורה קדמה לעולם והיא תכנית העולם והמרשם לבריאתו, כמדרש בראשית רבה א א: "התורה אומרת אני הייתי כלי אומנתו של הקב"ה ... כך היה הקב"ה מביט בתורה ובורא העולם".

¹⁴ ממשך שיטת רבי הוא בר קפרא תלמידו המובהק, ששיטתו מוזכרת גם במדרש בראשית רבה סד ח המשווה את ספרי התורה לבארות שחפר יצחק אבינו: " ... עשק - כנגד ספר בראשית שבו נתעסק הקב"ה וברא את עולמו ... שטנה - כנגד ספר אלה שמות על שם שמרו את חייהם בעבודה קשה ... באר מים חיים - כנגד ספר ויקרא שהוא מלא הלכות רבות. ויקרא אותה שבעה - כנגד ספר וידבר שהוא משלים שבעה ספרי תורה. והלא חמישה הם? אלא בר קפרא עושה וידבר - שלושה ספרים". וההמשך בדומה למדרש ויקרא רבה לעיל. ראו שם גם שספר דברים הוא כנגד רחובות. ואם נחזור לגמרא שבת בה פתחנו, נראה שר' שמואל בר נחמן, אמורא ארץ ישראל דור שלישי (המכונה גם נחמני וידוע כבעל אגדתא), עדיין מחזיק בדעה זו ובעלי התלמוד מחפשים מהיכן קיבל שיטה זו ומשחזרים את המקור התנאי: "כמאן? כרבי".

¹⁵ הסימניות שראינו בגמרא שבת לעיל והנקוד שבמדרש ספרי, שגם רבי שמעון בן גמליאל וגם רבי מסכימים עליהם, מכונים כאן "שיפור" שלא ברור מה פירושו. ראו הצעות ונוסחים שונים [במהדורת היגר של מסכת סופרים](#) ופרופ' שלמה נאה מציע שהסימן הוא כצורה של שופר. והמאיר עינינו עוד מהו "שיפור" זה יבורך וישופר בשופרא דשופרא. כך או כך, בספרי התורה שבידינו מופיעה כעין נו"ן הפוכה שאותה מסביר מהרש"א בפירושו לגמרא בשבת בה פתחנו, לפי שתי השיטות: "למאן דאמר שאין זה מקומה אלא כדי להפסיק בין פורענות (שיטת רשב"ג), שעל כן באו אלו הסימנים בנו"ן הפוכין, כי הנו"ן מורה על פורענות, כמו שאמרו פרק קמא דברכות שעל כן לא נכתב נו"ן באשרי לפי שהיא מורה על הנפילה. וע"כ הם הפוכים שיתהפך הנפילה לטובה. ולמאן דאמר ספר חשוב בפני עצמו ע"ש חצבה עמודיה שבעה (שיטת רבי), באו הנו"ן בספר זה, שהוא קטן שבספרים שאין בו רק שני פסוקים, לרמז שגם ספר הזה כולל נ' שערי בינה והם הפוכים שהם מתהפכים מדעת בן אדם שלא יוכל לעמוד עליהם". הרעיונות הם נאים ומדגימים כיצד ניתן לדרוש כל דבר לטובה וחל"ח לרעה - כחומר ביד הדרשן. אבל בשו"ת מהרש"ל סימן עג, מתקשה המחבר מאד איך זה הוסיפו אותיות וסימנים לתורה, מה גם שהרמב"ם בהלכות ספר תורה, לא מזכיר סימנים אלה.

¹⁶ חזרנו לשיטת רבי של שבעה ספרים בה נתמקד בהמשך דברינו. מילה אחת "ונגנז" מוסיף מדרש מאוחר זה שאולי משנה את כל התמונה. מחד גיסא, אפשר ש"נגנז" הכוונה שנבלע בין שני ספרים אחרים. אך אפשר ש"נגנז" מרמז על כך שהיה ספר שביעי בפני עצמו, גדול ורחב, בדומה לספרי התורה האחרים, אלא שהוא נגנז ולא נותרה בידינו אלא "פרשה קטנה" זו וצרפיה לספר שלפניו ואחריו וכך נוצר ספר במדבר. אם כך, נחזור על כל מה שדרשנו לעיל, על פרשה קטנה זו שהיא ספר בפני עצמו כשיטת רבי, ועל ההלכה של ספר שנשתירו בו שמונים וחמש תיבות לענין קדושה (טומאת ידיים) ולהצילו מפני הדליקה, ונבין אותם באור חדש!

¹⁷ זו המשנה שהבאנו בהערה 10 לעיל: "ספר שנמחק ונשתיר בו פ"ה אותיות כפרשת ויהי בנסוע הארון מטמא את הידים. מגילה שכתוב בה פ"ה אותיות כפרשת ויהי בנסוע הארון מטמא את הידים".

הספר עד ויהי בנסוע הארון ספר בפני עצמו, ויהי בנסוע ספר בפני עצמו, ומן ויהי העם כמתאוננים עד סוף הספר ספר בפני עצמו, ונמצא מדבר סיני שלושה ספרים, וארבעת החומשין הנשארים הרי שבעה.¹⁸

תורה תמימה הערות במדבר פרק י הערה כב – תוכן יקר ועלום

הסימנין מלמעלה ומלמטה הם הנוניין ההפוכין. ונראה דרוצה לומר שמפני יקרת תוכן הענין כדאי לעשותה לפרשה זו ספר בפני עצמו.¹⁹

דרשות ר"י אבן שועיב פרשת וישמע יתרו – רמז לשבעה הספרים

"תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב". הכתוב הזה הוא נכבד מאוד והוא סגולת התורה, ויש בו קדושה גדולה בתיבותיו ובאותיותיו, ולכן אמר כי הכותב בספר התורה זה הפסוק הוא שקול כאילו כתב כל התורה כולה שהיא מצוה גדולה ... ולכן תמצא שבעה מלות בזה הפסוק, כנגד שבעה ספרים שבתורה. כי אם הם חמשה חומשי תורה - הם שבעה, כמו שהזכירו רבותינו ז"ל במסכת שבת כי ויהי בנסוע הארון הוא ספר אחד ... ויש להם ענין והם רמז גם כן לשבעה עמודים שבהם קיום העולם, דכתיב: "חצבה עמודיה שבעה".²¹

שפת אמת ויקרא פסח – הקשר לחג השבועות אחר כתלנו

ובאמת זה הוא דרך התורה שהוא בישוב הדעת ומתינות כי בחכמה אתברירו. ולכן נתקן אח"כ הדעת, עד שהיו מוכנים אל התורה. וזה ענין שבעה שבועות נגד שבעה ספרי תורה, כמ"ש חז"ל בפירוש חצבה עמודיה שבעה.²²

שבת שלום מחלקי המים

¹⁸ המשנה אותה מבאר הרמב"ם לא מזכירה בכלל את מחלוקת רשב"ג ורבי שראינו בגמרא שבת ובמדרש ספרי לעיל. רק את הדין של ספר תורה שנשתיירו בו לפחות 85 אותיות, כמספר אותיותיה של "הפרשה הקטנה" שלנו, נחשב לספר קודש ומטמא את הידיים (שהיא גזירת חכמים על מנת שלא יבואו להצניע בכתבי הקודש אוכלין). והנה בא הרמב"ם ומבאר אותה בפשטות כשיטת רבי ועוד מוסיף: "כלל הוא אצלנו! וכך משמע גם בפירושי ברטנורא ותפארת ישראל על המשנה שם. ראו גם דברי תוספות יום טוב בהקדמתו לפירושו למסכת ברכות, היינו למשנה כולה: "מסכת נראה בעיני שהוא מלשון מסכה יינה. כי כן כל מסכתא מזוגה ומעורבה בדינים שונים. והרי מקרא זה מסכה יינה בו נאמר חצבה עמודיה שבעה, ונדרש בפרק כל כתבי (שבת קטז): על תורה שבכתב, שספריה שבעה. ויאמר נא שערכה שלחנה ומסכה יינה היא התורה שבע"פ. שהיא כשולחן ערוך ומסודר ליהנות על ידה בתורה שבכתב". תורה שבע"פ מיוסדת על "עמודיה שבעה" – על שבעת ספרי התורה! ומהעמודים – היא התורה שבכתב, נמשך ונמוג היין – היא התורה שבע"פ. עוד מצאנו בפירוש תורה תמימה על הפסוק: "ויהי בנסוע הארון" (במדבר פרק י הערה כב) שהוא אומר בפירוש: "וקיימא לן כרב" ומביא בסמוך את המשנה במסכת ידיים בה אנו עוסקים כהוכחה של "סתם משנה" שהיא כשיטת רבי.

¹⁹ לשיטת רבי שמדובר בספר בפני עצמו ובסה"כ שבעה ספרי תורה, צריך להסביר מה יש ב"פרשה קטנה" זו שמזכה אותה בספר נפרד? "יקרת תוכן הענין" אינו הסבר ברור, מלבד אולי עצם חשיבות הארון כמרכז חניית בני ישראל ומורה דרך במסעיהם. האם זו סיבה מספיקה ליצירת ספר נפרד? בהערה 15 לעיל ראינו את שיטת מהרש"א: "לרמז שגם ספר הזה כולל נ' שערי בינה והם הפוכים שהם מתהפכים מדעת בן אדם שלא יוכל לעמוד עליהם". לא נוכל לעמוד על סוד "יקרת תוכן הענין". נר"ן שלנו או שמא לא שלנו. אבל פירוש כלי יקר במדבר י לה שואל: "וכי יפלא ממך דבר לאמר הרי עיקר התורה למצוותיה ניתנה, ובספר זה אין רמז לשום מצוה?" – עיקר התורה הם מצוותיה, אז כיצד זה יעלימו מאיתנו מצוות "יקרות תוכן" אלה? כלי יקר מנסה לענות שבספר קטן זה חוזרת התורה למצוה הראשונה שבספר בראשית, מצוות פרו ורבו: "אענה אני חלקי ואומר שלמצות פריה ורביה עשה ספר בפני עצמו, כי במצוה זו תלוי קיום העולם וגורם השראת השכינה ... שנאמר: ובנחה יאמר שובה ה' רבבות אלפי ישראל, מלמד שאין השכינה שורה בפחות משני אלפים ושני רבבות מישראל. הרי שהיו ישראל עשרים ושנים אלף פחות אחד, וזה שלא עסק בפריה ורביה נמצא שגורם לשכינה שתסתלק מישראל". (הערה לבן זומא ובן עזאי). ולפי הצעתנו בהערה 15 על מדרש משלי, אפשר שהיה ספר רחב יותר ונגזר. וכדברי מהרש"א, לא נוכל לעמוד על דברים שנגזרו והתהפכו מדעת בני אדם, רק לשער שאולי היו שם מסעות ישראל נוספים, מצוות שנשתכחו, דברי מוסר ותוכחה שאבדו וכו'. קביעת ספר בפני עצמו לפ"ה האותיות שנתרו, משמש "פה" לספר החמישי של התורה במניין שבעת ספרי תורה.

²⁰ נראה שכוונתו לומר: הגם שהיום אנו נוקטים במונח "חמישה חומשי תורה", צריך לזכור שהם בעצם שבעה ולא חמישה. ²¹ הרי לנו ראשון (ספרד המאה ה-13, תלמיד הרשב"א) שמאמץ בפשטות את שיטת רבי ומעגן את שבעת ספרי התורה בפסוק שמסיים ומסכם את התורה שבכתב, פסוק יסוד מוסד השגור בפי כל תינוק של בית רבן: "תורה ציווה לנו משה, מורשה קהילת יעקב" (ראו דברינו [מורשה קהילת יעקב](#) בפרשת וזאת הברכה בהם הדגשנו את פתיחות התורה בפני הכל). ראו גם ספר הרוקח הלכות סוכות סימן רכא: "... ובהושענא רבה לוקחין שבעה ספרי תורה ומקיפין בלולב וערבה והקהל בערבות שבעה פעמים". ובברכי יוסף אורח חיים סימן קלה: "... וגם להביא ספר תורה בבית הכנסת אחר שיהיו שבעה ספרי תורה להקיף בשמחת תורה". ובשו"ת אוהב משפט חלק יורה דעה חלק ב סימן ג: "... כי כן המנהג פה העירה לבדוק השבעה ספרי תורה היוצאים ליל כפור לקרות עליהם כל נדר". האם ייתכן שגם המנהג להוציא שבעה ספרי תורה במועדים מיוחדים קשור לשיטה שהתורה במקור הייתה בנויה משבעה ספרים ולא מחמישה? האם בכך אנחנו מראים שזו היא התורה שציווה לנו משה שהיא המורשה לקהילת יעקב?

²² ובפירוש ר' חיים פלטיאל לספר ויקרא כג יח: "והכי משמע והקרבתם על הלחם: שתי הלחם כנגד שתי הלוחות ועל שם: לכו לחמו בלחמי. שבעת כבשים על שם: שבעה חומשי תורה עם ויהי בנסוע הארון דאמר חצבה עמודיה שבעה". ("שבעה חומשים"...) חג השבועות, חג מתן תורה, אחר כותלנו ואנו לא ידענו שהוא קשור בנימי שמו ומהותו לשבעת ספרי התורה. "שבעה שבועות תספור לך", בציפייה להגיע אל היום החמישים (יום הנו"ן) הוא יום מתן תורה שבנויה משבעה ספרים. גדול כקטן, ארוך וקצר ואולי גם דברים שאבדו מאיתנו ומקופלים באותה "פרשה קטנה" בת פ"ה אותיות, המלווה כל הוצאה וכל הכנסה של ספר תורה מארון הקודש.

מים אחרונים: ראו [דבריו של הרב ישי אילני בנושא](#) שמציע שפרשת "ויהי בנסוע הארון", בשיטת רבי, הייתה צריכה להיות "ספר יהושע" – ספר הכניסה לארץ ישראל ומכאן חשיבותה (ראו דברינו בהערה 19). ואנו נחזק דבריו ממאמר חז"ל בגמרא נדרים כב ע"ב: "אלמלא חטאו ישראל - לא ניתן להם אלא חמשה חומשי תורה וספר יהושע בלבד, שערכה של ארץ ישראל הוא". ושוב מצאנו ברשת גם את [דבריו של יעקב מאיר בפרשת השבוע](#) בעיתון הארץ ש"פרשה קטנה" זו שמלווה כל קריאה בתורה, מהוצאת ספר התורה ועד הכנסתו חזרה לארון בסוף הקריאה, מסמלת מהו "אידיאה של ספר" וכדבריו הוא: "ספר ויהי מסמן את הקו המינימלי שלפיו יוגדר "ספר", ובכך הוא הופך להפשטה של ספר, אידיאה של ספר, ספר כמו שספר אמור להיות. אידיאת ספר זו מציירת תמונה אחרת של מערכת היחסים שבין "ספר ויהי" לספר התורה כולו. "ספר ויהי" מתאר את תנועתו של הספר השלם המונח בתוך הארון ואת התפילה לתנועה המתאימה של הסופר. זה ספר שבתוכו נמצא הספר בה"א הידיעה, ספר המתאר את מסעו של הספר". "ויהי בנסוע הארון" – פ"ה אותיות.